

Krukor som väcker lusten till att samla

Gatuteater i år igen men i mindre format

Kultur&Nöje: Det blir festival med gatuteater i sommar igen. "Nu ska de glada anarkisterna plötsligt lyda myndigheterna och det kommer vi att göra", säger Ulf Andersson. Sidan 29

Tunnelbygget slår av på takten i sommar

Varberg: Sprängningar och borringar upphör under tre veckor när bygget av Varbergstunneln går in i en lugnare fas. I stället fokuseras arbetet på att bygga klart Getteröbron. Sidan 6

Väder. Jo, det är varmt. Men redan nästa vecka blir det svalare igen, så ta en glass och njut – eller stoppa den under solhatten om det blir för hett! Sidan 20

Hallands Nyheter

Fredag 26 juni 2020

| Vecka 26

| Nr 145

| 30 kronor

Tipsa: 010-471 52 00 | tipsahn@hn.se

Vårdpersonalen får sin efterlängtdade semester

Halland: Oron för att vårdpersonalen i coronakrisens spår inte skulle ha möjlighet att få ledigt verkar vara obefogad. Alla som vill har fått sommarsemester, om än lite förflyttad. Sidan 10

Emma och Lovisa Johansson ska sommarjobba på familjens nystartade kafé beläget i ett minst sagt luftigt orangeri.

Bild: Annika Karlbom

Hög tid att prova hemester i Halland

Varberg: I semestertider med begränsade möjligheter att åka kors och tvärs kan det passa att turista i när-området. HN har gett sig ut för att testa coronaanpassade utflyktsmål. Första turen gick till Strävalla. Sidan 7

Två personer skadade efter krock med träd

Falkenberg: Det hela började med en skadegörelse men slutade med att två personer körde in i ett träd på Halmstadvägen. Båda fick föras till sjukhus och händelsen utreds nu av polisen. Sidan 8

Hyresgäster vill inte dela toavagn vid renovering

Falkenberg 9

Åtradalsleden ska locka cykelturister

Falkenberg 8

Elin Larsson:
Rätten att älska vem man vill är fortfarande inte självklar

Opinion 2

DEL 1: Åsikter 2, 4 Varberg 6–7 Falkenberg 8–9 Halland 10–11 Sverige 14–15 Världen 16–17 Livets gång 18–19 DEL 2: Sport 21–26 Börs 27 Kultur&Nöje 28–31 Radio&tv 35–39

90 SVENSK
INSAMLINGS
KOMITÉ KONTROLL

Ja må du leva.

Säg grattis med en gåva för livet.

Hjärt & Lungfonden

www.hjart-lungfonden.se
PG 90 91 92-7

Bostad

Design

Krukor som väcker lusten till att samla

Den vackra gröna färgen, de fina räfflorna och den gracila formen. Blomkrukan Tellus från Bo Fajans har allt.

– Den gjorde succé redan vid lanseringen 1934 och i dag är det närmast hysteri kring den, säger Johan Mårtensson, hängiven samlare och expert på Bo Fajans-föremål.

Vi svenskar är ett porslins- och keramikälskande folk. Det är lätt att förstå – vi har en rik tradition av skickliga hantverkare och begåvade formgivare. Gustavsberg, Rörstrand och Upsala-Ekeby är bara några exempel på framgångsrika fabriker som de allra flesta känner till. Gävle-företaget Bo Fajans är kanske inte lika välkänt.

– De var en lite mindre producent, men hade stor genomslagskraft, säger Johan Mårtensson.

Han är något av en expert på just Bo Fajans och har samlat på sig en mängd föremål, broschyrer och böcker kopplade till fabriken. På sitt Instagramkonto "Bobergs-fajans" visar han upp sina skatter.

– Jag har alltid varit en samlare. Som liten var det frimärken och senare filmaffischer.

Överallt i den smakfullt renoverade lägenheten i Västerås, där han bor med sin sambo Agostina Romano, står det fantastiska föremål från fabriken.

Att intresset för Bo Fajans väcktes beror på en släktkoppling. Johan

”

Runt Tellus-krukorna råder rena hysterin i dag. För de största varianterna kan man få betala 5 000 kronor.

Johan Mårtensson

Mårtenssons mormors far, Gösta Boberg, tillhörde ägarsläkten och var bland annat teknisk chef på fabriken mellan 1931 och 1957.

– Gösta hade stort inflytande även över det konstnärliga eftersom han utvecklade och förfina glasyrerna som var lite av Bo Fajans signum. Han verkade också som formgivare, berättar Johan Mårtensson.

Under hela sin uppväxt fick Johan höra historier om sin gammelmorfar.

En grön kruka pryder sin plats på en fin gammal stol.

– Min mormor berättade mycket om honom och livet kring fabriken, men det var först när jag blev äldre som jag fattade hur intressant det var.

Det allmänt intresse för samhällsutveckling och historia, kopplat till design, gjorde att Johan blev riktigt biten och en hängiven samlare.

– Funktionalismens tankar kring hur samhället och bostäderna skulle utformas för att främja människors välmående fascinerar mig. Jag tilltalar av den strama stilen i formgivningen från den tiden.

En ögonsten bland konstnärerna som var knutna till Bo Fajans är Ewald Dahlskog. Han kom till fabriken 1929 och verkade som konstnärlig ledare fram till sin död 1950.

– Han var inte keramik i första hand. Det märks på hans stil. Han designade mer med penna och linjal, vilket ger ett stramare formspråk.

Ett av Ewald Dahlskogs första uppdrag som anställd var att ta fram en kollektion till Stockholmsutställningen 1930, känd som Funkisutställningen. Trots att Dahlskog bara hade ett par månader på sig blev Bo Fajans monter en succé. Föremålen skiljde sig markant från det uttryck som tidigare hade förknippats med fabriken.

– Hans stil kännetecknas av en enkelhet som gör att glasyrn och

formen kommer till sin rätt, säger Johan Mårtensson.

Flera av de första föremålen, som terrassurnan D5 och kulvasen D9, är stekheta på samlarmarknaden.

– Terrassurnan D5 är en av mina absoluta favoriter. Sitt osexiga namn till trots är den otroligt häftig – och väldigt sällsynt. Det vore en dröm att hitta en.

År 1934 lanserades blomkrukan Tellus, som omedelbart blev en hit. Den buktande konturen och räfflade ytan påminner om en stor blomkalk. Tellus blev en storsäljare och tillverkades i många olika storlekar och färger under 30 års tid.

– Runt Tellus-krukorna råder rena hysterin i dag. För de största varianterna kan man få betala 5 000 kronor, säger Johan.

Kanske beror det på att den fortfarande känns modern, trots att den har drygt 85 år på nacken, och att de vackra funktisnyanserna – särskilt den ljus gröna – gör sig bra i dagens hem.

Ewald Dahlskog beskrev själv sin ambition med orden: "Den keramiska pjäsen bör vara färdig då den kommer fram ur ugnen – en sak ska inte efterbehandlas i två timmar då den kan göras på sju minuter. Dekoren ska ligga förborgad i formen." Det är en filosofi som kännetecknar det mesta i hans produktion.

– Jag har nog ett hundratal föremål som jag har köpt på nätet, auktioner och i retrobutiker. Mitt bästa fynd är en grön kulvas med benämningen D9/MG. Den kostade i och för sig ett par tusen, men den är så pass sällsynt att det är osannolikt att jag kommer se en till, säger Johan.

Någon försäljning är det inte tal om, de vackra föremålen ska behållas.

– Vi delar intresset för inredning och sakerna får turas om att komma fram. De får inte ta över så att det blir ett museum här hemma, säger Johan och skrattar.

Men om salig mormorsfar Gösta Boberg kunde hälsa på hade han nog blivit mäktigt imponerad och tycat om det han såg.

Lisa Wallström/TT

Ytterligare konstföremål i form av vaser av Ewald Dahlskog. Hans porträtt skymtar i bakgrunden. "Det är taget två dagar innan Stockholmsutställningen 1930, som blev hans genombrott", berättar Johan Mårtensson.

Johan Mårtensson och hans sambo Agostina Romano gillar inredning och keramik. Framför allt samlar Johan på lergods från fabriken Bo Fajans, som stängde redan 1967. "Jag har nog ett hundratal föremål som jag har köpt på nätet, auktioner och i retrobutiker", säger Johan. Bild: Fredrik Sandberg

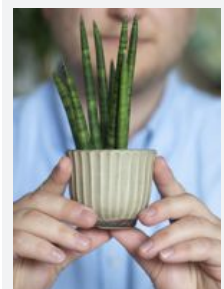
Fakta: Bo Fajans

- Fabriken startades 1874 på Barkbacken i Gröneberg Gävle av Erik Boberg under namnet Bobergs Fajansfabrik AB.
- Från början tillverkades bara bruksvaror, men när Gösta Boberg tog över som teknisk direktör och formgivare 1910, breddades produktionen till konstnärligt, allmogebetonat lergods.

Gösta Boberg var bland annat teknisk chef på Bo Fajans och Johan Mårtenssons gammelmorfar.

- Under första världskriget minskade produktionen, men efter kriget byggdes fabriken ut. I början av 1920-talet ombildades företaget till aktiebolag, med familjen Boberg som ägare. I samband med det kortades namnet till Bo Fajans.
  - Från 1920-talet samarbetade Bo Fajans med formgivare som Gabriel Burmeister, Allan Ebeling, Eva Jancke-Björk och Maggie Wibom.
  - År 1929 kom Ewald Dahlskog till Bo Fajans. Han blev den mest tongivande konstnären.
  - I juni 1967 lades fabriken ned. Tomt och fastigheter tvångsinlöstes av Gävle kommun. Under några år hyrdes lokalerna ut till ägarna av Steninge Lervarufabrik.
- Källor: Bukowskis, tidningen Retro, boken "Bo Fajans keramiktillverkning i Gävle 1874–1967" av Birgitta Lundblad.

En minivariant med aloe vera.

Fakta: Vad är fajans?

Fajans är relativt porös keramik överdraget med en heltäckande glasyr, oftast tennbaserad. Ibland förekommer blyglasyr, så kallad halvfajans. Benämningen på de olika keramiktyperna är något flytande. De flesta äldre europeiska fajansföremålen kallas majolika. Majolika-gods från den italienska staden Faenza började kallas "fajans", så kom ordet till.

Källor: Rörstrand, Wikipedia.

Bo Fajans kruka Tellus från 1934 är hett eftertraktad hos samlare och pryder fortfarande fönsterbrädor runt om i landet.

Tre vaser signerade Ewald Dahlskog. "Han gjorde även en hel del uppskattade konstföremål", säger Johan Mårtensson.